

ДЕТСКА ГРАДИНА „КАЛИНКА“ с. Кесарево , ул. „Цар Роман“№2 ,e-mail
info-301909@edu.mon.bg dg_kalinka@dbv.bg

УТВЪРДИЛ:.....

ДИРЕКТОР НА ДГ“Калинка“

МЕХАНИЗЪМ ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА УЧИЛИЩНИЯ ТОРМОЗ И НАСИЛИЕ В

Детска градина „Калинка “-с. Кесарево

За учебна 2026/27 година

Механизмът за противодействие на училищния тормоз и насилие в ДГ „Калинка“ е приет с Решение № 1 на Педагогическия съвет
Протокол № 6 / 10.9.2026 г. и утвърден със Заповед на директора № 2/ 15.09.2026г.

ДЕТСКА ГРАДИНА „КАЛИНКА“ с. Кесарево , ул. „Цар Роман“№2 ,e-mail
info-301909@edu.mon.bg dg_kalinka@dbv.bg

I. ИЗМЕРЕНИЕ НА ПОНЯТИЕТО „НАСИЛИЕ НАД/ МЕЖДУ ДЕЦА“:

Насилието между децата в детската градина обхваща широк спектър от прояви. То е явление със сериозни размери и оставя дълготрайни следи в психическото и емоционалното развитие на децата.

Какво е насилие?

Насилието може да бъде от възрастен към дете, между деца и от дете към възрастен.

Какво е тормоз?

Тормозът е специфичен вид насилие сред децата и е сред най-неуловимите форми на агресивно поведение и насилие. **Но не всеки акт на насилие е тормоз. Тормозът между връстници е групов феномен.** Случаите на тормоз се извършват в групова среда, в присъствието на други връстници и в отсъствието на възрастни. Професор д-р Дан Олвеус определя тормоза като „повтарящи се във времето негативни действия от страна на един или повече ученици, когато някой умишлено причинява или опитва да причини травма или дискомфорт на друго дете чрез физически контакт, чрез думи или по друг начин.“ Тормозът, независимо от това как се упражнява, е много сериозно, оставящо травматични следи действие, защото тормозеният не може да се защити със собствени усилия. Тормозът не спира от само себе си, без външна намеса.

Ключови в разбирането за тормоза са следите характеристики:

1. **злонамерена проява**, която има за цел да нарани или унижи дете;
2. **извършва се от позиция на силата**, като едната страна използва доминиращата си позиция, за да нарани другата физически или психически, да я унижи или изолира;
3. **повтаря се многократно във времето**, а не е еднократен и изолиран акт на насилие. Проявите на тормоз най-общо могат да бъдат описани като:

Изведени са 4 основни видове насилие/малтретиране:

- Физическо насилие/малтретиране ;
- Емоционално насилие/малтретиране ;
- Сексуално насилие/малтретиране;
- Неглижиране ;

Физическо малтретиране

Физическото малтретиране се случва когато възрастен или възрастни нараняват дете или съзнателно не успяват да предотвратят и предпазят детето да стане жертва на физическо насилие. Физическото малтретиране може да включва:

- Ритане;
- Удряне, биене с юмрук или побой върху детето;
- Изгаряне;
- Попарване, изгаряне с пара;
- Удряне, биене чрез предмет, например колан, точилка ...;
- Душене или задушаване на детето;
- Отравяне;
- Разтърсване на детето със сила, омраза;
- Одраскване, дране на детето с нокти, щипане или извиване;

ДЕТСКА ГРАДИНА „КАЛИНКА“ с. Кесарево , ул. „Цар Роман“№2 ,e-mail
info-301909@edu.mon.bg dg_kalinka@dbv.bg

- Скубане, стискане или смачкване на части от тялото на детето;
- Хвърляне, блъскане на детето, например в стената или в пода;
- Хвърляне на обект или обекти по детето;
- Мушкане, пронизване, порязване.

Емоционално малтретиране

Емоционалното малтретиране включва увреждане на психичното и емоционално развитие на детето, като това представлява повтарящо се често лошо емоционално отношение. Емоционалното малтретиране може да включва:

Към него и ***Вербално насилие*** - обиди, негативни сравнения.;

- Отхвърляне и безразлично отношение;
- Липса на топлина и физически контакт, например прегръдка;
- Непрекъснато критикуване;
- Държане на детето в лоши условия и грижи;
- Да се казва на детето, повтарящо се или непрекъснато, че то не е желано, не е обичано, не е искано и че не го приемат такова, каквото е;
- Да се разказва на други хора за грешките на детето, за негови провали, несправия;
- Държането и отношението към детето да е като към по-малко важно, малоценно в сравнение с другите деца в семейството;
- Игнорирането на детето, незабелязването му, да не се говори/разговаря с него, да се говори пред него и за него все едно, че то в момента го няма;
- Отричането на постиженията на детето;
- Непрекъснато подозиране и обвиняване на детето, например то да бъде държано отговорно и да бъде обвинявано за поведението или действията, за случващото се на други деца или на възрастен;
- Сплашване на детето, заплашването му;
- Осмиване, иронизирането и непрекъснатото подиграване с детето.

Сексуално малтретиране

Сексуалното малтретиране на деца включва всяко едно сексуално поведение или действие, посредством което възрастният използва детето за свое собствено сексуално задоволяване. Детето може да бъде принудено или насила въввлечено в сексуални действия като то може да е твърде незряло, за да разбере напълно естеството на тези дейности, в които участва. Детето може да бъде подкупено или заплашено, за да не разказва, да не разкрива насилието. Детето може да бъде убедено да участва в сексуалните действия, ако това се окаже единствения за него начин, по който родителят ще покаже, ще даде на детето ясно емоционално отношение. Сексуалното малтретиране може да включва:

- Сексуални полови отношения (сексуален акт), включително вагинално или орално проникване;
- Изнасилване;
- Мастурбиране на детето или на възрастния посредством детето;
- Орален секс върху детето или чрез детето;
- Докосване, галене или целуване на детето със сексуален характер и с цел сексуално задоволяване;

ДЕТСКА ГРАДИНА „КАЛИНКА“ с. Кесарево , ул. „Цар Роман“№2 ,e-mail
info-301909@edu.mon.bg dg_kalinka@dbv.bg

- Детска порнография, включваща въвличането на децата в сексуални действия с други възрастни или едно с друго, може и с животни или други обекти, като тези действия се записват на видео, филмова лента или на фотографска техника с цел или възможност за тяхното продаване или разпространяване по друг начин;
- Детска проституция, която въвлича детето в сексуални действия с голям брой партньори, които плащат;
- Показване на детето на порнографски материали с цел сексуалната стимулация на детето;
- Въвличане на дете в сексуални действия с други възрастни или деца с цел сексуалното задоволяване на възрастен човек;
- Неприлично/цинично излагане, показване на детето (може да бъде инцидентно, непостоянно).

Неглижиране :

Неглижирането/пренебрегване, занемаряване/ се появява, когато родителите не могат или се провалят в задоволяването и посрещането на базисните нужди на детето, като например осигуряване на подходяща храна, подслон, топлина, хигиена и медицински грижи. Детето може, също така, да бъде неглижирано чрез липсата на адекватно наблюдение и внимание, контрол /например когато малко дете е оставено само или в компанията на дори още по-малко дете, когато на детето се позволява да се скита само без каквото и да е наблюдение и загриженост за местонахождението му/. Неглижирането обикновено се свързва с това да не се прави нещо, а не толкова с активно действие, което активно да наврежда на детето. Неглижирането може да доведе до:

- Приемане на неадекватна или неподходяща храна;
- Обличането на детето с неадекватни и неподходящи дрехи;
- Отричане или проваляне в даването на детето и осигуряването на адекватна топла атмосфера и условия за живеене;
- Пропускане да се измие или изкъпе детето;
- Пропускане, несправяне в осигуряването на детето на чисти дрехи и хигиенична среда;
- Неотговаряне и незадоволяване на изискванията за развитието на детето, /например детето да не бъде научено на хигиенни навици/;
- Неуспешно справяне или неспособност да се осигури наблюдение и контрол върху детето в потенциално опасна ситуация, където детето може да бъде наранено или убито /например да се позволи на едно малко дете да играе в близост до много оживен път, без да бъде наблюдавано/;
- Пропускане или проваляне в търсенето и получаването на медицинска помощ и внимание, когато детето е болно или наранено. Разпознаване на видовете малтретиране

1. Разпознаване на физическото малтретиране:

- Натъртени места с формата на пръсти върху тялото, ръцете и краката, които могат да бъдат индикация за това, че детето е било силно стискано. Такива натъртвания върху тялото (отпред и отзад) могат да означават, че детето е било разтърсвано.

ДЕТСКА ГРАДИНА „КАЛИНКА“ с. Кесарево , ул. „Цар Роман“№2 ,e-mail
info-301909@edu.mon.bg dg_kalinka@dbv.bg

- Натъртвания, които имат форма на ръка или друг предмет, с който детето може да е било удряно.
  - Натъртвания по бузите, особено при бебетата, понякога съпроводени от нарушения на дермата, което може да е индикация, че детето е било стискано за лицето докато е било хранено насила или в опити да бъде спрян плачът му.
  - Натъртвания, причинени по различно време, напр. с различен цвят.
  - Натъртвания по малко бебе, което още не може да ходи.
  - Малки кръгли изгаряния, които може да са причинени от цигара. Случайните изгаряния от цигара са по-малко дълбоки и повече оформени като попова лъжичка. Множество изгаряния от цигара.
  - Насинени очи, особено когато обясненията са незадоволителни, например за падане върху равна повърхност.
    - Изгаряния на необичайни места или с добре очертана форма. Случайните изгаряния обикновено са с неправилна форма. Понякога е възможно в изгореното място да се види формата на горещия източник, например реотан на електрическа 24 печка.
    - Следи от ухапване. Те могат да бъдат причинени от друго дете, но лекарите обикновено могат да направят разлика между ухапване от дете и ухапване от възрастен.
      - Вътрешните травми могат да предизвикат болка, треска, повръщане, безпокойство и затруднения при дишането.
      - Счупванията на кости могат да доведат до неправилно седене или стоене на детето, до неспособност да се придвижва лесно, държане на крайниците в необичайно положение и общ вид, показващ, че детето изпитва болка.
      - Травмите по главата могат да предизвикат сънливост, вялост, припадъци, повръщане, изпадане в безсъзнание и кома. Детето може да бъде мълчаливо, бледо или посиняло, и да има нездрав общ вид. Очите на детето може да блуждаят. Разтърсването на малкото дете може да причини тежки увреждания на мозъчните обвивки, водещи до кръвоизливи, които могат да причинят мозъчни увреждания или смърт.
      - Неправдоподобни или объркани обяснения за травмите.
      - Нелекувани травми.
- 2.Разпознаване на емоционално малтретиране.
- Детето може стане затворено и изолирано, да не желае да контактува с връстниците си и да е резервирано към възрастните.
  - Агресивно поведение и/или поведение, насочено към привличане на вниманието, например упорито непослушание, преднамерено цапане или подмокряне, агресивност към другите деца.
  - Нарушаване на модела на хранене и сън.
  - Избухвания и изблици, които са необичайни за възрастта и нивото на развитие на детето.
    - Изоставане на развитието, при което детето желае да се държи или да бъде третирано като по-малко дете, например подмокряне в леглото.
    - Бягане или криене.

ДЕТСКА ГРАДИНА „КАЛИНКА“ с. Кесарево , ул. „Цар Роман“№2 ,e-mail
info-301909@edu.mon.bg dg_kalinka@dbv.bg

- Неучастие в заниманията в детската градина или в училище, загуба на доверие и ниска самооценка.
- Самозанемаряване, например постоянно обличане на едни и същи дрехи, отказ да сресва косата си.
- Психосоматични болести.
- Неотделяне от възрастен, различен от родителите на детето, резервираност и страх от родителите.
- Детето не се развива пълноценно, например забавено физическо развитие, тегло и ръст под нормата, нездрав общ вид.
- Злоупотреба с алкохол и медикаменти.
- Бягане от училище.
- Самонараняване.

3.Разпознаване на сексуалното малтретиране.

- Възпаления, зачервявания, охлузвания и порязвания около гениталиите или ануса
- Болка или дразнене около вагината или пениса, или ануса.
- Неудобство или трудност при вървене или седене
- Течение или кървене от вагината или пениса.
- Болка по време на уриниране
- Сексуални познания и/или поведение, които изглеждат необичайни за възрастта и степента на зрялост на детето.
- Сексуални игри с други деца, които показват прекалено задълбочени познания.
- Бягство, тревога, отчаяние.
- Страх от определени възрастни, избягване на другите деца.
- Разиграване на сексуални сцени чрез игра или рисунки.
- Инфантилно поведение, например смучене на пръсти, подмокряне на леглото, страх от тъмнината
- Гняв, враждебност, агресия към възрастните и другите деца.
- Влошаване на поведението и успеваемостта в детската градина или училището.
- Смущения в съня и храненето.
- Изричане на лъжи.
- Необясними или психосоматични болести.
- Честа мастурбация.
- Поведение, характеризиращо се със самодраматизиране, например избухвания, поведение, насочено към привличане на вниманието, развита фантазия, истерични изблици, избухвания в плач.
- Разкриване на някой възрастен на частично или неубедително описание на малтретирането, което може впоследствие да бъде оттеглено.
- Промискуитет (многобройни безразборни полови контакти), бременност, предавани по полов път болести.

4.Разпознаване на negliжиране:

- Незадоволително физическо развитие, тегло и ръст под нормата за възрастта на детето.
- Детето може да изглежда слабо и да има нездрав общ вид.
- Детето може да е апатично, бледо и със запуснат вид.

ДЕТСКА ГРАДИНА „КАЛИНКА“ с. Кесарево , ул. „Цар Роман“№2 ,e-mail
info-301909@edu.mon.bg dg_kalinka@dbv.bg

- Ниска хигиена, например мръсни, вмирисани дрехи, некъпано тяло и коса, силни обриви.
- Липса на интерес, трудности при стимулирането.
- Чести детски болести, например настинки, кашлици, диария.
- Болести и травми, за които не са положени грижи, например не лекувани инфекции.
- Неподходящо облекло.
- Детето е гладно, преяжда, когато получи храна.
- Умора.
- Детето постоянно закъснява или често отсъства от училище, по-големите деца могат да висят наоколо преди и след училище.
- Не реагира адекватно на общуването на възрастните или търси безразборно внимание от възрастните.
- Внезапно и забележимо подобрене във всички аспекти на поведението и вида на детето, при промяна на грижите за него.

- Ако дете е въввлечено в рискова ситуация онлайн, това винаги има своите отражения в реалния му живот. Преживяванията за детето могат да бъдат дори поунизителни, тъй като кибертормозът не може да бъде прекратен веднага и е достъпен до много по-голям кръг хора.

• **Разлики между тормоз и закачки или игра между децата :**

По-голямата част от ситуациите на тормоз могат да бъдат овладени от учителите, а някои – от самите деца. Всяка намеса изисква внимателна преценка на ситуацията и нейната тежест. На първо място важно е да се разграничат случаите, когато *не се касае за тормоз, а само за игра или приятелско премерване на силите между децата*. За целта е необходимо да се наблюдава поведението на децата, включително и на тези, които само присъстват без активно да участват.

Следното би могло да помогне за правилна оценка на ситуацията:

- ☐ Ако децата се закачат, бутат или блъскат или си разменят шегички, като при това се смеят, разменят си ролята и позициите и никое от тях няма видимо доминиращо положение, а околните не им обръщат особено внимание, то най-вероятно става дума за игра.
- ☐ Ако едно от децата е видимо напрегнато, не се усмихва, опитва се да се махне, ако ролята не се сменят, а другото дете е в постоянно доминираща позиция и това поведение привлича вниманието на околните, то най-вероятно става дума за тормоз.
- ☐ Ако детето/ученикът не се чувства добре от закачките и подигравките, тогава поведението може да е тормоз.
- ☐ Ако детето/ученикът, към когото са отправени подигравките, поиска от другото дете да спре и той или тя не спират да се подиграват, тогава става въпрос за тормоз.
- ☐ Ако детето/ученикът, който дразни, продължава да дразни или дразни отново и отново, това е тормоз.

ДЕТСКА ГРАДИНА „КАЛИНКА“ с. Кесарево , ул. „Цар Роман“№2 ,e-mail
info-301909@edu.mon.bg dg_kalinka@dbv.bg

☐ Ако дразненето е за нещо, което детето/ученикът не може да промени (височина, носене на очила, тегло, способност да чете, атлетически способности и пр.), тогава може да е тормоз.

☐ Ако има и други хора наоколо, които наблюдават ситуацията и се окуражават или се присъединяват към ситуацията на подигравки, това е тормоз.

☐ Ако едното дете е по-силно или по-популярно, по-голямо на възраст или повластно, това може да е тормоз.

Ако се касае просто за приятелска игра, учителят може да се намеси, за да предупреди децата да внимават да не се наранят. Ако обаче наблюдаваното поведение може да бъде определено като тормоз, е необходимо да се предприемат съответните стъпки, описани в механизма.

II .ПРЕВЕНЦИЯ НА НАСИЛИЕТО:

-в чл. 3, ал. 2 от ЗПУО, политиката за сигурна образователна среда следва да се базира и на следните специфични принципи:

☐ Позитивна култура и климат, които:

о Приемат различието и разнообразието и се базират на принципите на приобщаващото образование;

о Дават възможност за развитие на сигурна среда, в която децата открито споделят и обсъждат теми, свързани с насилието ;

о Насърчават взаимоотношения на уважение сред цялата общност;

☐ Ефективно лидерство;

☐ Прилагането на цялостен институционален подход;

☐ Споделено разбиране за насилието и тормоза и последиците;

☐ Подкрепя и мотивиране на децата и служителите, в т.ч. информирание, обучение, консултиране, супервизия и изграждане на капацитет за справяне с насилието;

Въвеждане на образователни стратегии и дейности за превенция (вкл. мерки по информирание):

- Съгласно чл. 215 от ЗПУО не могат да заемат длъжност на педагогически специалист, както и други длъжности в детските градини, училищата, центровете за подкрепа за личностно развитие и центровете за специална образователна подкрепа лицата, които са:

1. осъждани за умишлено престъпление от общ характер независимо от реабилитацията;

2. лишени от право да упражняват професията;

3. страдащи от заболявания и отклонения, които застрашават живота и здравето на децата и учениците, определени с наредба, издадена от министъра на здравеопазването съгласувано с министъра на образованието и науката.

ДЕТСКА ГРАДИНА „КАЛИНКА“ с. Кесарево , ул. „Цар Роман“№2 ,e-mail
info-301909@edu.mon.bg dg_kalinka@dbv.bg

По смисъла на Наказателния кодекс реабилитацията заличава осъждането и отменя за в бъдеще последиците от него. Независимо от това разпоредбата на чл. 215, ал. 1, т. 1 от ЗПУО изрично предвижда **забрана за заемане на длъжност в институциите от системата на предучилищното и училищното образование за лица, осъждани за умишлено престъпление от общ характер**, независимо от настъпилата реабилитация.

КОИТО:

о Развиват емпатия, уважение и резилианс сред децата о Ясно адресират агресивно поведение

о Изграждат нулева толерантност към всички форми на насилие;

☐ Системност и регулярност при вписване, изясняване и прилагане на мерки и последващи действия в случаи на насилие и тормоз;

☐ Координация и последователни усилия от страна на институцията за изграждане на мрежа от взаимовръзки и взаимодействия за изграждане на по-сигурна среда; ☐ Партньорство с родителите;

☐ Непрекъсната оценка и проследяване на ефективността на цялостната политика за превенция и интервенция на насилие и тормоз.

Причините за насилието са много и комплексни и детската градина, училището, центърът за подкрепа за личностно развитие, специализираното обслужващо звено не биха могли да повлияят на всички. Но целта е успешно да се намалят тези фактори, които са свързани със средата в самата институция и които допринасят за проявата на насилие и агресивни модели на поведение.

За сигурна образователна среда и нулева толерантност към насилие и тормоз са необходими:

- системни усилия за възпитаване у децата на социални умения и нагласи, които не допускат насилие във взаимоотношенията;
- подобряване на физическата среда (с фокус върху стаите, общите помещения за хранене – столовата и бюфета, както и санитарните помещения), която не съдържа предпоставка за изява на агресивното поведение и в същото време създава условия за формирането на групата/ класа като общност;
- работа с нагласите към ученето, които намаляват съревнователния елемент между децата за сметка на екипната работа и споделяне на проблеми в общността на групата/класа, както и проектно-базирано обучение, включително и изнесени дейности, които дават отлични резултати в тази посока;
- последователни стъпки за разбиране на последиците от насилието и тормоза и мерки за подкрепа на децата за справяне с неприемливото поведение, които не наблягат на наказанието.

III. Интервенциите включват отговора на институцията при възникнали ситуации на насилие и тормоз. Това са последователни действия и мерки, които целят спиране и разрешаване на възникнала вече ситуация на насилие, тормоз и криза и се реализират като отчитат индивидуалните потребности на всяко дете, въввлечено пряко или косвено в ситуацията, като се прилага принципа на най-добрия интерес на детето.

ДЕТСКА ГРАДИНА „КАЛИНКА“ с. Кесарево , ул. „Цар Роман“№2 ,e-mail
info-301909@edu.mon.bg dg_kalinka@dbv.bg

2. Разработване на система от мерки за реализиране на сигурна образователна среда
 2.1. Създаване на координационен съвет с ясни функции и делегирани отговорности, който да отговаря за планиране, проследяване и координиране на усилията за справяне с насилието и тормоза. Съветът се ръководи от заместник директор и/или друг педагогически специалист, определен от директора, и включва в състава си училищен психолог/педагогически съветник, учители, деца и родители.

2.2 Оценка на ситуацията. Оценката и анализирането на ситуацията са от значение за планирането на дейности за изграждане на сигурна образователна среда. Оценката съдържа описание на следното: До колко са запознати заинтересованите страни с темата за насилие и тормоз? Какви видове и форми на насилие и тормоз има в детската градина, училището, центъра за подкрепа за личностно развитие, специализираното обслужващо звено? Колко често те се проявяват? Къде са местата, на които най-често се случват? Кой са участниците? Как се е реагирано до момента? Какво следва да се предприеме, за да бъде реакцията ефективна? Оценката се организира от ръководството на институцията и се осъществява от координационния съвет в началото на учебната година. За целта могат да се използват редица инструменти, като специални въпросници, дискусии с участие на цялата училищна общност, фокус групи с деца, учители и родители и др.

В Приложение 4 е включен примерен пакет с психологически инструменти.

Резултатите от оценката и наличието на проблем се представят от координационния съвет и се обсъждат на тематичен педагогически съвет, на който участие могат да вземат всички заинтересовани страни.

Резултатите могат да се обсъдят и на родителските срещи .

Изготвяне на план за превенция и интервенция на насилието и тормоза

Планът за изпълнение се изготвя и реализира от координационния съвет и се утвърждава от директора с продължителност от една учебна година, като се актуализира в началото на всяка учебна година.

Планът включва описание на всички дейности по превенция и интервенция на ниво институция и ниво група/клас и е индивидуален за всяка детска градина, училище, център за подкрепа на личностното развитие.

В плана са очертани срокове и отговорности по изпълнение на дейностите по превенция и интервенция. 2

4. Планиране/Актуализиране на дейности по превенция

2.4.1. Дейности по превенция на равнище институция □ Създаване/актуализиране на етичен кодекс на училищната общност, съгласно ЗПУО. Етичният кодекс на училищната общност включва всички участници в предучилищното и училищното образование.

2.4.2. □ Създаване на единни училищни правила, които да станат част от Правилника за дейността на институцията:

2.4.3. Този процес е на две **стъпки**: 1) Изработване на правила на поведение и ценности от всяка група; 2) Обобщаване на правилата на ниво институция и вписване в Правилника за дейността на институцията.

ДЕТСКА ГРАДИНА „КАЛИНКА“ с. Кесарево , ул. „Цар Роман“№2 ,e-mail
info-301909@edu.mon.bg dg_kalinka@dbv.bg

- 2.4.4. ☐ Внасяне на промени в Правилника за дейността на институцията при необходимост.
- 2.4.5. ☐ Запознаване на цялата училищна общност с определението, проявлението и последиците от насилието и тормоза.
- 2.4.6. ☐ Подобряване на системата от дежурства с оглед недопускане на насилие и тормоз.
- 2.4.7. ☐ Повишаване квалификацията на педагогическия персонал за работа с програмите, включително реализиране на специализирани обучения за определени категории от работещите в институциите на предучилищното и училищното образование за превенция и справяне с насилието и тормоза.
- 2.4.8. ☐ Информиране и актуализиране на информацията за наличните ресурси в общността - съществуващи услуги и програми за превенция и противодействие на насилието и тормоза в детската градина, училището и центъра за подкрепа за личностно развитие.
- 2.4.9. Дейностите за превенция на ниво клас/група включват: ☐ Децата и учителят създават правила за поведение на групата/класа (описано като първа стъпка от създаването на единни училищни правила в 2.4.1. Дейности по превенция на равнище институция).
- 2.4.10. ☐ Обучителни дейности и работа с класа/групата, в които водеща роля има учителят/класният ръководител. При работата на равнище клас/група следва да се прилагат всички форми на групова работа, дискусии, решаване на казуси, ролеви игри, споделяне на опит, като се използват възможностите на учебната програма, вкл. теми от глобалното, гражданското, екологичното, здравното, интеркултурното образование, часа на класа, различни извънкласни и извънучилищни дейности.

Целта е да се създаде пространство, в което се говори открито за насилието и тормоза и се работи за формирането у децата на нагласи и социални умения за здравословно и ненасилствено общуване, емпатия, толерантност и уважение към различията, решаване на конфликти и др.
Основните теми могат да бъдат:

1. Правата на децата и отговорностите, които те създават по отношение на околните.
2. Ценностите – какво са, какви могат да бъдат, как се проявяват в поведението, как се прилагат в ежедневието?
3. Какво представляват насилието и тормозът, разпознаваме ли ги, как можем и на кого да съобщаваме за случаи на насилие и тормоз?
4. Какви са преживяванията на извършителя, последователите, потърпевшия и наблюдателите?
5. Как се чувстваме, когато видим прояви на насилие и тормоз и какво правим? Какво можем да направим?

Използване на подход, ориентиран към децата, на подхода за работа с връстници, осигуряване на условия за участие на децата и учениците, които да станат естествените помощници при реализирането на дейностите по

ДЕТСКА ГРАДИНА „КАЛИНКА“ с. Кесарево , ул. „Цар Роман“№2 ,e-mail
info-301909@edu.mon.bg dg_kalinka@dbv.bg

превенция (ползване на организацията на ученическите съвети, различни инициативи, идващи от децата и др.);

6. Провеждане на тематични родителски срещи.

1. При установяване на насилие над дете веднага да се информира директора на детската градина за свързване с органите на Държавната агенция за закрила на детето и МВР.
2. **При прием на ново дете в детската градина родителите и детето биват запознавани с:**
  - членовете на персонала, които ще полагат грижи за него;
  - организацията и режима в институцията;
  - начина на разположение на залите, стаите, където другите деца се помещават;
  - запознава се с другите деца;
  - обясняват се правилата на групите, който то трябва да спазва;
  - **запознава се с правилата на групата, а именно:**

Децата:

1. Не се бият помежду си!
2. Изслушват се, когато разговарят помежду си!
3. Те са приятели!
4. Не се карат!
5. Игрят, без да чупят играчките си!
6. Мият си ръцете преди ядене!
7. Винаги казват истината!
8. Не хвърлят боклук на земята, а само в кошчетата!
9. Помагат на този, който е изпаднал в беда!
10. Пазят вещите, които използват!
11. Помагат при сервиране на масата!
12. Не говорят силно и не крещат !
13. Уважават своите връстници и възрастните, които се грижат за тях в детската градина!
14. Уважават културата и религията на другите!

При прием на ново дете в детската градина родителите:

- се запознават с правилника за дейността на детската градина, правилника за вътрешния трудов ред, което удостоверяват с подпис;
- запознават се с разположението на занималните.

При прием на ново дете в детската градина персонала:

- се запознава се с детето;
- разисква, кое би било най-добре за него въз основа на първоначално съществуващата информация за детето / молба на родителите за прием, медицински картон, попълнена анкета карта от родителите за състоянието на детето и специфични негови потребности/.
- обсъжда действия, които трябва да се предприемат, за да се адаптира ефективно и бързо детето към новата среда в групата.

ДЕТСКА ГРАДИНА „КАЛИНКА“ с. Кесарево , ул. „Цар Роман“№2 ,e-mail
info-301909@edu.mon.bg dg_kalinka@dbv.bg

3. Всеки служител в Детската градина е длъжен да спазва **процедурата по превенция на насилието приета** на Педагогически съвет.
4. При установяване на насилие:
  - ⇒ **ДЕТЕ – ДЕТЕ** : служителите на ДГ „Калинка“ използват предвидените дейности за решаване на възникнал проблем, разговарят с родителите на агресивното дете. След изчерпване на всички предвидени действия в групата, за извършването на които директора е уведомен, при нерешаване на проблема, той разговаря с родителите на агресивните деца и ги насочва към служби за психологически консултации / консултиране и психотерапия на деца /.
  - ⇒ **СЛУЖИТЕЛ – ДЕТЕ** : родители ли други служители от ДГ „Калинка“ уведомяват директора на институцията. Той изисква писмени обяснения от служителя, който е приложил насилие и действия, съгласно разпоредбите на Кодекса на труда.
  - ⇒ **РОДИТЕЛ – ДЕТЕ** : учителите или мед.сестра в ДГ „Калинка“ използват предвидените дейности за решаване на възникнал проблем, разговарят с родителите на потърпевшото дете, уведомяват директора на детската градина. Директорът разговаря с родителите, при необходимост сигнализира Агенцията за закрила на детето.
  - ⇒ **ДЕТЕ – РОДИТЕЛ** : УЧИТЕЛИТЕ ИЛИ МЕД.СЕСТРА НА ДГ „Калинка“, разговарят с родителите и уведомяват директора на детската градина. Директорът разговаря с родителите на проблемните деца и ги насочва към служби за психологически консултации / за консултиране и психотерапия на деца / .
  - ⇒ **Родителите нямат право да влизат в саморазправа с персонала, със своите и други деца. Всички въпроси, проблеми и предложения, родителите предоставят устно или писмено на учителите или директора.**

5. Дейности по интервенция

2.5.1. Дейности по интервенция на ниво институция Дейностите по интервенция на ниво институция задължително се включват в Годишния план за дейността на институцията и се приемат на първия педагогически съвет за учебната година.

Включват:

- ☐ Водене **на дневник** със случаи и процедури за управление на информацията

Дневникът със случаи се създава за целите на анализа и планирането на цялостна политика за превенция и интервенция на насилието и тормоза. В него се документират единствено ситуациите, съответстващи на второ и трето ниво според приетата класификация ,при които е необходима и намесата на координационния съвет.

ДЕТСКА ГРАДИНА „КАЛИНКА“ с. Кесарево , ул. „Цар Роман“№2 ,e-mail
info-301909@edu.mon.bg dg_kalinka@dbv.bg

В Дневника със случаи се описва следната информация: дата, група/клас, участници, вид насилие и ниво, какво е предприето като действие, подпис на служителя.

На базата на вписаните ситуации координационният съвет извършва анализ и оценка на риска от продължаване на насилието и тормоза.

Координационният съвет е отговорен за анализа и разпознаването на деца и ученици, които участват и се въвличат в ситуации на насилие и тормоз, без значение дали извършват проявите или са пострадали от насилието.

От анализа координационният съвет дава становище за индивидуална работа по случай с дете, което се намира в ситуация на риск по смисъла на Закона за закрила на детето и Закона за предучилищното и училищното образование, предлага мерки и конкретни интервенции, които могат да бъдат индивидуална, груповая работа и др.

Координационният съвет дава становище и насочва ученика към допълнителна подкрепа за личностно развитие на дете в риск

- Дневникът се съхранява в дирекцията .

□ **Инициране на работа по случай**, включително насочване на случая към други служби. При случаи от трето ниво, както и по преценка при случаи от второ ниво, незабавно се уведомява Дирекция „Социално подпомагане“ (Отдел „Закрила на детето“ – ОЗД) и/или полицията. Уведомените институции започват проверка на сигнала по реда на Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие, и за взаимодействие при кризисна интервенция

(виж Приложение 3: Кой, кога и къде може да подава сигнал за дете в риск?), в който следва се включи представител на институцията (учител на групата/класен ръководител, училищен психолог/педагогически съветник). Индивидуалната работа по случай с дете се осъществява интегрирано от мултидисциплинарен екип. При становище от координационния съвет в детската градина/училището за инициране на работа по случай или ако не се свика Координационен механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие, и за взаимодействие при кризисна интервенция, следва да се иницира работа по случай с детето в детската градина .

Всеки служител в детската градина, е длъжен при установяване на случай на насилие и тормоз незабавно да уведоми директора на институцията.

2.5.2. Дейности по интервенция на ниво група/клас – отнасят се до всички ситуации на насилие и тормоз според приетата класификация (Приложение 1).

□ Обсъждане между децата и учителя на групата, с цел изясняване на възникнал проблем, влиянието върху всички участници и свидетели, последствията, както и възможните решения.

ДЕТСКА ГРАДИНА „КАЛИНКА“ с. Кесарево , ул. „Цар Роман“№2 ,e-mail
info-301909@edu.mon.bg dg_kalinka@dbv.bg

☐ Съвместни действия между учител и психолог/педагогически съветник и включване на външни специалисти . Може да се организират допълнителни занятия с цялата група с подкрепата на психолога или педагогическия съветник. За целта би могъл да се покани и външен за детската градина от специализираното обслужващо звено специалист.

☐ Използване на посредник при разрешаване на конфликта;

☐ Провеждане на тематична родителска среща ;

2. Работа с родители :

Включването на родителите е важна част от реализирането на цялостната политика и важно условие за нейната ефективност. Съгласно училищните политики, родителите се привличат като партньори в дейностите по превенция и интервенция. Партньорството с родителите за съдействие по превенция на насилието и тормоза може да се осъществява чрез: ☐ Провеждане на тематична родителска среща, в която учителите да запознаят родителите с цялостната политика, да им се представят основните моменти в механизма и да се дискутира тяхната готовност да участват.

3. ☐ Покана към родители, които да се включат, като представят своите професии, хобита, интереси, така че да направят видима връзката между образованието и приложението му в живота.

4. ☐ Идентифициране на родители, които могат да бъдат посредници за осъществяване на връзка между детската градина, училището, центъра за подкрепа за личностно развитие, специализираното обслужващо звено и други организации и институции.

5. Родителското съдействие може да има различни измерения, като:

- родители – специалисти от областта на помагащите професии (психолози, социални работници, медиатори, лекари) или други професии, които могат да бъдат полезни и с чиято помощ могат да се реализират училищни инициативи о родители, изявили желание да се включат в групи за придружаване на определени групи деца по пътя от дома до детската и обратно ;

-родители, изявили желание да бъдат посредници между детската градина, училището, центъра за подкрепа за личностно развитие, специализираното обслужващо звено и родителите или други организации и институции, когато това се налага.

Партньорството с родителите в случаи на интервенция: във всички случаи е необходимо родителите на участващите в ситуацията на насилие или тормоз деца да бъдат уведомени за случилото се, както и за предприетите от институцията действия за разрешаване на ситуацията.

Насоки към учителя за разговор с родителите:

☐ Добре е разговорът да бъде започнат със силните страни на децата и след това да се представи ситуацията. Това ще помогне за свалянето на напрежението още в началото.

☐ Добре е останалите родители от групата/класа също да бъдат информирани за ситуацията и предприетите действия с цел изясняване на неизвестните и сваляне на напрежението. По този начин се ограничават различни интерпретации и спекулации поради непознаване на ситуацията. Родителите трябва да бъдат

ДЕТСКА ГРАДИНА „КАЛИНКА“ с. Кесарево , ул. „Цар Роман“№2 ,e-mail
info-301909@edu.mon.bg dg_kalinka@dbv.bg

информирани, че критиките, обидите и negliжирането на другото дете или деца от тяхна страна са недопустими и само ще задълбочат конфликта.

□ Разговорът трябва да бъде проведен на подходящо място, в партньорски взаимоотношения, като се остави отворено пространство за споделяне на техните опасения и гледни точки; от разговора могат да бъдат изведени конкретни договорености – кой какво може да предприеме и какво се очаква като резултат. Конструктивно е учителят да дава конкретни препоръки на родителите какво биха могли да направят и да обсъжда дали това е според възможностите им. По преценка учителят може да насочи родителите за консултация с педагогическия съветник или с училищния психолог, или с други специалисти при необходимост.

Насоки за работа с родители, когато не съдействат:

В случай че родителите отказват да съдействат или по някакъв начин саботират действията на детската градина, учителят следва да се обърне към координационния съвет и случая да се обсъди.

17 4. Ресурсна обезпеченост:

- 4.1. Ръководството на институциите в системата на предучилищното и училищното образование е необходимо да осигурява:
- 4.2. □ ежегодно обучение на служителите по теми, свързани с насилието и тормоза; □ обучени специалисти за интервенция в ситуации на тормоз в институцията, а при липса на такива да се обърне към външни за институцията специалисти, които са обучени за интервенция в ситуации на тормоз;
- 4.3. □ информация, материали по темата за насилието и тормоза в детската градина/училище, информация за наличните ресурси в общността и други.
- 4.2. Министерството на образованието и науката е необходимо да осигурява:
- 4.4. □ проучване на необходимостта от повишаване на квалификацията на педагогическите специалисти в областта на справяне с тормоза в образователните институции;
- 4.5. □ обучения чрез включване на тематични области, свързани с насилието и тормоза, в Националната програма за квалификация, посредством оперативни програми и други.
- 4.6. Настоящият документ има характер на задължителен при разработване на цялостни политики и програми, свързани с насилие и тормоз, и при справяне в случаи на насилие и тормоз.

Приложения:

Приложение 1: Класификация на формите на насилие и тормоз и предприемане на съответни действия

Приложение 2: Насоки за интервенция

Приложение 3: Кога, кой и къде може да подава сигнал за дете в риск?

Приложение 4: Примерни инструменти за оценка